

σπαθί

Τετάρτη, 17 Φεβρουαρίου 2016

7:15 μμ

Σημασία:

- Η κοπίς μάχαιρα, το ξίφος, η σπάθη ή σπάθα, το φάσγανον, η πάλα, το γιαταγάνι, ο πασαλής, το μαυρομάνικο, το στιλέτο, το εγχειρίδιο, το παραμήριον, ο ακινάκης, ο λάζος ή το λάζο, η ρομφαία
- Αρχαίο

Κοπίς

(B), ίδος, ή, (κόπτω) chopper, cleaver, [Hermipp.46](#) (anap.), [Ar. Fr.138](#), [S.Fr.894](#), [D.S.12.24](#), etc.; νεότερων κ., prob. for [κόνις](#), [S.Ant. 602](#) (lyr.); broad curved knife, used by the Thessalians, [E.El.837](#); by Orientals, [X.Cyr.2.1.9](#), [6.2.10](#): as Adj., κ. μάχαιρα [E.Cyc.241](#): metaph., of Phocion, ή τῶν ἐμῶν λόγων κ. D.ap.Plu.[Phoc.5](#). 2. κόπις (parox.) κέντροιο κ. sting of a scorpion, [Nic.Th.780](#); cf. κόπιες· κέντρα ὀρνίθ<ε>ια, [Hsch.](#) II. among the Lacedaemonians, feast given on certain festivals to strangers, [Cratin.164](#), [Eup.138](#), [Philyll.16](#).

Ξίφος

[ĩ], Aeol. σκίφος (q. v.), εος, τό, sword, ξ. μέγα, ὄξύ, Il. 1.194, 4.530, etc., cf. A.Pr.863, Hdt.3.64, X.An.2.2.9, etc. ; ξ. ἄμφηκες Il.21.118, Od.16.80; ξ. ἀργυρόηλον χάλκεον Il.19.372; ξ. σὺν κολεῶ . . καὶ ἐϋτμήτῳ τελαμῶνι 7.303: used by Hom. as equivalent of ἄορ and φάσγανον, Od.11.48 (cf. 24, 82), 10.294 (cf. 321); cf. μάχαιρα. 2. power of life and death, Lat. jus gladii, Philostr.VA4.42. II. sword-shaped bone in the cuttlefish (τευθίς), Arist.HA524b24, PA 654a21, Opp.H.3.558; also in the ξιφίας, Arist.Fr.325. III. = ξιφίον, Thphr.HP7.13.1.

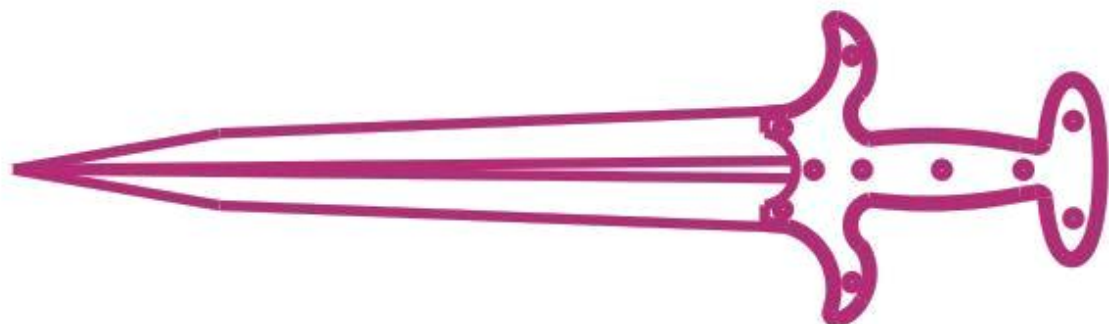
Ακινάκης

ἀκινάκης[ᾶ], ὁ, περσική λέξη, κοντό κι ευθύ ξίφος, σε Ηρόδ.· το οποίο κλίνεται -εος, -εῖ, -εα· αλλά ο Ξεν. παραδίδει ἀκινάκην, ἀκινάκας, ως αιτ. ενικ. και πληθ.

Ενας χρυσός ακινακης φοριούνταν συχνά από την περσική αριστοκρατία, και δίνονταν συχνά σε διάφορα άτομα από τους βασιλιάδες της Περσίας ως ένδειξη τιμής. (Ηρ 8.120,. Ξενοφών Κύρου Αναβασις 1.2, § 27? 8.29.) ο ακινάκης του Μαρδόνιου ήταν μεταξύ των λαφύρων της μάχης των Πλαταιών στην Ακρόπολη στην Αθήνα. Ζύγιζε 300 δαρεικούς (Δημοσθενης κατά Τιμοκράτους . σελ. 741,129). Οι ακινάκες ηταν ένα αντικείμενο θρησκευτικής λατρείας μεταξύ των Σκυθών και πολλων από τα βόρεια έθνη της Ευρώπης.

Αορ

Ξίφος του 1000 – 1200 π.Χ. ονομάστηκε άορ από το ρήμα αίρω – σηκώνω - δεδομένου ότι για να λειτουργήσει θλαστικά το ξίφος έπρεπε πριν το κτύπημα καταφοράς να σηκωθεί ψηλά. Από το ίδιο ρήμα προέρχεται και η λέξη **αορτήρας** που προσδιορίζει τον ειδικό δερμάτινο ιμάντα από τον οποίο κρεμόταν το άορ από τον δεξιό ώμο του πολεμιστή στο αριστερό πλευρό του.

ἄορ, ἄορος, τό (ἀείρω), ξίφος που κρέμεται από ειδική ζώνη (πρβλ. αορτήρ), ξίφος εν γένει, σε Όμηρ. · ο Όμηρ. χρησιμ. επίσης αιτ. πληθ. ἄορας. (ἄ στον τύπο ἄορ· αλλά στις τρισύλλαβες πτώσεις επίσης ἄ).

Το αειρω και ἦ το αιρω των Αττικών σημαίνει

1. υψώνω, εγείρω, σηκώνω, και ιδίως, σηκώνω με σκοπό να μεταφέρω, απάγω, κουβαλώ, μεταβιβάζω, μεταφέρω,
2. Μέσ., αποκομίζω για τον εαυτό μου, δηλ. κερδίζω, λαμβάνω·
3. εγείρω, προκαλώ ή εξάπτω, ερεθίζω, διεγείρω· αείρασθαι πόλεμον, επιχειρώ μακροχρόνια πολεμική σύγκρουση
4. αείρασθαι τὰ ἱστία, σηκώνω τα πανιά, ξεκινώ τον πλουν·
5. Παθ., σηκώνομαι ή μεταφέρομαι, σε Ομήρ. Οδ.· αείρεσθαι εἰς..., σηκώνομαι και αποχωρώ προς ένα άλλο μέρος, μεταναστεύω, σε Ηρόδ.· λέγεται κυρίως για ναυτικούς, αλλά επίσης και για ταξίδια ξηράς, στον ίδ.
6. κρέμομαι, εξαρτώμαι· πᾶρ κουλεὸν αἰὲν ἄωρτο, (το εγχειρίδιο, το σιλέτο) ήταν κρεμασμένο πάντα δίπλα στο θηκάρι του ξίφους, σε Ομήρ. Ἰλ. 3. μεταφ., ξεσηκώνομαι, βρίσκομαι σε διέγερση, σε έξαψη, σε Σοφ.

Κοπίς

κοπίς, -ίδος, ἦ (κόπτω), μπαλντάς, τσεκούρι, χαντζάρα, μεγάλο κυρτό μαχαίρι, σε Ευριπιδη., Ξενοφοντα.

Khopesh η Αιγυπτιακή κοπίς

ὄπλα ποιούμεν πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιούσιν οἷάπερ ἔχοντες ἔρχονται παρ' ἡμῶν οἱ τῶν ὁμοτίμων καλούμενοι: ταῦτα δ' ἐστὶ θώραξ μὲν περὶ τὰ στέρνα, γέρον δὲ εἰς τὴν ἀριστεράν, **κοπίς** δὲ ἢ **σάγαρις** εἰς τὴν δεξιάν: κἂν ταῦτα παρασκευάσης, ἡμῖν μὲν ποιήσεις τὸ ὁμόσε τοῖς ἐναντίοις ἰέναι ἀσφαλέστατον, τοῖς πολεμίοις δὲ τὸ φεύγειν ἢ τὸ μένειν αἰρετώτερον.

Ξίφος

Λακεδαιμονικό ξίφος

τὸ γεν. πληθ. *ξίφων*.

- **1)**
 - **α)** Ξίφος, σπαθί:
 - (Χρον. Μορ. Ρ 1542), (Ιμπ. 233)·
 - **β)** (σε μεταφ.):
 - Ξίφος ἐρχεται τοῦ Χάρου, ποῦ θερίζει τὴν ζωὴν (Αλφ. (Μπουμπ.) ΙΙΙ 27)·
 - **γ)** (συνεκδ.) προκ. γιὰ χτύπημα με ξίφος:
 - νὰ μὴ φοβάται τὰς πληγὰς, νὰ μὴ φοβάται ξίφη! (Διγ. Esc. 1327).
- **2)** (Μεταφ.)
 - **α)** ὡς ὄργανο πνευματικῆς θανάτωσης, τιμωρίας:
 - Ξίφος ἐστὶ τῶν ἀσεβῶν ... ἡ τοῦ βιβλίου σύνθεσις (Αξαγ., Κάρολ. Έ 1341)·
 - **β)** προκ. γιὰ ἐρωτικό πάθος:
 - ἔχω ξίφος μέσα στὴν καρδιάν (Αχιλλ. L 214).
- **3)** Αἰχμὴ (ακοντίου ἢ σπαθίου):
 - (Χρον. Μορ. Η 7079)·
 - ἐκφρ. *με τοῦ σπαθίου τὸ ξίφος* = γιὰ νὰ δηλωθεῖ ὅτι κ. κερδήθηκε με ἐνόπλο ἀγῶνα
 - (Χρον. Μορ. Η 919).
- **4)** Βέλος:
 - τὰ ξίφη τῆς φαρέτρας (Ερμον. Η 178)·
 - (τοῦ Χάρου καὶ τοῦ Έρωτα, σε μεταφ.):
 - (Κυπρ. ἐρωτ. 156^{4, 11}).

[αρχ. οὐσ. *ξίφος*. Η λ. καὶ σήμ.]

Ρομφαία

Σημασία ρομφαία, ἢ, πλατὺ, δίκοπο ξίφος, χρησιμοποιούμενο ἀπὸ τοὺς Θράκες, Απαντάται: σε Πλούταρχο καὶ Κ.Δ. (ξένη λέξη).

Liddell & Scott

RUMPIA

ρομφαία : f. large épée à deux tranchants, utilisée notamment par les Thraces d'après Phylarch. *fr.* 57 et Plu. *Æm.* 18; le mot est également attesté dans *LXX* et *NT*. Le mot désigne aussi la chauve-souris (*Cyran.*).

Emprunté dans lat. *rumpia*.

Ῥομφαία subsiste en grec moderne.

Et.: Le mot présente l'aspect d'un dérivé grec comme αὐλαία, θυραία, κορυφαία, etc. Mais ce peut être l'arrangement d'un mot d'emprunt. Pour une autre hypothèse, voir le suivant.

ρομφεῖς : ἱμάντες οἷς ῥάπτεται τὰ ὑποδήματα (Hsch.), donc des courroies; avec le verbe dénommatif ῥομφάζει· βαστάζει.

Αν δεχθουμε την ρομφαια ως δανειο από την λατινικη rumpia τότε η ριζα είναι το ρημα rumpo θραυω, σπάζω, κοβω.

Το ελληνικό ρήμα **ρέμβομαι** ταιριαζει καλύτερα στη ρομφαια. αποθ., περιφέρομαι, περιπλανιέμαι, σε Πλούταρχο· μεταφ., είμαι άστατος, ενεργώ απρογραμμάτιστα, δρω στην τύχη, στον ίδ.

Η ρομφαια περιστρεφεται σαν φονικος μυλλος κατά την επιθεση. Από την ιδια ριζα η ρομβια, ο ρόμβος ή ρύμβος, ό (ρέμβω)· I. 1. σβούρα ή τροχός, Λατ. rhombus, turbo, σε Ευρ., Ανθ. 2. μαγικός τροχός, χρησιμοποιείται από μάγους για να ενισχύσουν τα ξόρκια τους, σε Θεόκρ. II. περιστροφική κίνηση, λέγεται για σβούρα ή τροχό, ιέντα ρόμβον άκόντων, εξαπολύοντας περιστρεφόμενα βέλη, σε Πίνδ· ρόμβος αϊετού, αφνιδιαστική επίθεση και βουτιά ή κυκλοτερής κίνηση και ορμητική εφόρμηση αετού, στον ίδ. III. 1. ρόμβος, δηλ. τετράπλευρο σχήμα με τις απέναντι μόνο γωνίες

ίσες, σε Ευκλ. 2. είδος ψαριού, το «σαλάχι», το καλκάνι.

Δεν είναι ίσως τυχαίο ότι το ρομβοειδές επιγονατίο των ιερατικών άμφων ισχυρίζονται οι παπάδες ότι συμβολίζει την ρομφαία.

Επειδή αρχικά το χρησιμοποιούσαν σαν πετσέτα, συμβόλιζε την πετσέτα ή ποδιά (λέντιο), που χρησιμοποίησε ο Κύριος στον Μυστικό Δείπνο για να πλύνει τα πόδια των μαθητών του. Επειδή επίσης μοιάζει με ξίφος και κρέμεται στη θέση του, συμβολίζει την πνευματική **μάχαιρα** και την **μάχαιρα** του πνεύματος, τον οπλισμό δηλαδή που πρέπει να έχει ο επίσκοπος για να προστατεύει το ποίμνιο που του εμπιστεύθηκε ο Κύριος. Μπέρδεψαν δηλαδή τον ρόμβο με την ρομφαία. Φορώντας το ο ιερουργός λέει: «Περίζωσαι την ρομφαίαν σου επί τον μηρόν σου, Δυνατέ, τη ωραιότητί σου και τω κάλλει σου και έντεινε και κατευοδού και βασίλευε ένεκεν αληθείας και πραότητος και δικαιοσύνης και οδηγήσει σε θαυμασώς η δεξιά σου. Πάντοτε νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν». Το φοράει όμως προς τα δεξιά ενώ η ρομφαία αναρτάται στον αριστερό μηρο για να τραβηχθεί με το δεξί.

Το ίδιο θα μπορούσαμε να υποθεσουμε λω εγω ορι είναι και το βαλλαντιον εκει κρεμονταν και αυτό. Ο ιερουργος ολο στο βαλάντιον εχει το νου του.

Αναφορές

Η ρομφαία της Αρχαιότητας ήταν ένα θρακικό όπλο, επινόηση των Θρακών, το οποίο αποτελείτο από μία επιμήκη ευθεία ή ελαφρά κυρτή (δρεπανοειδή) λεπίδα προσαρμοσμένη σε επίσης επίμηκες ξύλινο στέλεχος. Αν η ρομφαία ήταν δρεπανοειδής, η κόψη της βρισκόταν στην κοίλη πλευρά της λεπίδας. Ειδικά η κυρτή ρομφαία ανήκε στην ομάδα των λογχοειδών και ξιφοειδών όπλων δρεπανοειδούς λεπίδας (κοπίδες, φαλκάτες, falx κ.α.) τα οποία χρησιμοποιούσαν διάφοροι λαοί της Μεσογείου (Ιβηρες, Κελτίβηρες, Έλληνες, Θράκες, Ετρούσκοι, Λύκιοι, Κάρες, Λυδοί, Φρύγες, Δάκες και άλλοι). Η αρχική προέλευση τους είναι άγνωστη και αναζητείται ενίοτε από τους μελετητές

Απαντάται στην Καινή Διαθήκη : Λουκάς: 2:35 και Αποκάλυψις: 1:16, 2:12, 2:16, 6:8, 19:15, 19:21 Και συχνοτατα στην παλαιά Διαθηκη σε όλα τα βιβλια. Η λεξη ξιφος απαντα μονον 9 φορες και μονο στο «Ιησους του Ναυή» . Η δε σπαθη, σπαθιον δεν χρησιμοποιουνται ποτε στην Π.Δ.

Σάγαρις

, -εως, Ιων. -ιος, ή, πληθ. σαγάρεις, Ιων. -ις, τσεκούρι, πέλεκυς ή αξίνα μονής κοπής, που η λάμα είχε δηλ. μία μόνο κόψη· όπλο, μαχάιρι το οποίο χρησιμοποιούσαν οι Σκυθικές φυλές, σε Ηρόδ., Ξεν. (ξέν. λέξη).

σπάθη

σπάθη[ᾶ], ἢ, επίπεδο ἔλασμα που χρησιμοποιείται από τους υφαντές στον ὀρθιο ἰστό [αντίθ. προς το χτένι (κτεῖς), που χρησιμοποιείται στον ὀριζόντιο], για να χτυποῦν προς τα κάτω τις ἴνες του υφαιδίου, ὥστε το ὑφασμα να γίνεῖ πυκνό, σε Αἰσχύλ.

ἢ, any broad blade, of wood or metal:

1. flat wooden blade used by weavers in the upright loom (instead of the comb (κτεῖς) used in the horizontal), for striking the threads of the woof home, so as to make the web close, A.Ch. 232, Philyll.12, Pl.Ly.208d; Dor. acc. pl. σπάθᾶς AP6.288 (Leon.). 2. spatula for stirring anything, Alex.60; esp. for medical purposes, Gal. 13.378, Heraclid.Tar. ap. eund.13.812.

3. blade of an oar, Lyc. 23.

4. pl., broad ribs, Poll.2.181, Ruf.Oss.25, and so prob. in Hp.Gland.14, PMag.Par.1.3116, Paul.Aeg.3.78.

5. broad blade of a sword, Χαλκίδικαι σπάθαι Alc.15.6; σπάθη κολούων φασιγάνου E. Fr.373; σπάθην παραφαίνων . . χρυσένδετον Philem.70; χλαμύς καὶ σ. (cf. Ital. *capa e spada*) Men.Pk.165, Sam.314, cf. Thphr.Char.25.4.

6. scraper for currying horses, PSI4.430.6 (iii B.C.), Poll.1.185.

7. stem of a palm-frond, Hdt.7.69: also spathe of the flower in many plants, esp. of the palm kind, Thphr.HP2.6.6, 2.8.4, Poll. 1.244.

8. pl., flukes of an anchor, PLond.3.1164(h).9 (iii A.D.). 9. pl., = ἀγκῶνες 11.1, in machines, Orib.49.4.10. Παραγωγο

σπάθᾶω, μόνο σε ενεστ.,· στην υφαντική, χτυπῶ προς τα κάτω το υφάδι με τη σπάθη, πλέκω στον αργαλειό· μεταφ., λίαν σπαθᾶν, κατασπαταλῶ, καταξοδεύω, εἶμαι ἄσωτος, φράση αργκό που δηλώνει τη σπατάλη χρημάτων, σε Αριστοφ.· ομοίως, σπαθᾶω τὰ χρήματα, σε Πλούτ.· Παθ., ἐσπαθᾶτο ταῦτα, αὐτά ἦταν τα ωφελήματα που κατασπαταλήθηκαν, σε Δημ.

Σήμερα **σπαθίζω** και συνηθέστερο το συνθετο **διασπαθίζω**

Sica

Φονικό εγχειρίδιο.

φάσγανον

τό, ξίφος, σε Όμηρο, Σοφοκλή. (αμφίβολης . προέλευσης).

Φάσαι γάρ τό φονεύσαι εξ ου και φάσγανον.(Φιλόξενος αποσπ.193)

*Ἀμφίνομος δ' Ὀδυσῆος εἶσατο κυδαλίμοιο
ἀντίος ἀΐξας, εἰρυντο δὲ φάσγανον ὄξυ,
εἰ πῶς οἱ εἴξειε θυράων. ἀλλ' ἄρα μιν φθῆ*

Όμηρου Όδυσσεια Χ.90

φάσγανον, τὸ "μάχαιρα, κοπτερόν ἐργαλεῖον, ἐγχειρίδιον, ξίφος" φυτόν τι ὡς τὸ ξίφιον". φασγάνεται "ξίφει ἀναιρεῖται" Ἡσύχ. : ἐκ τοῦ *σφαγ-σκ-ανο-συγγ. τῷ σφάζω (*σφαγῆ) "ὅ,τι καὶ νῦν, σφάζω" (ὁ ἰδέ).

196

Εγκυκλοπαιδικά

Βυζαντινοί στρατιώτες με **σπαθη**. Φανταστική δουλειά του Χρίστου Γιαννόπουλου, που συστηματικά αποκρύπτει τις πηγές του.

Ο ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΣ ΑΓΙΟΣ ΜΕΡΚΟΥΡΙΟΣ ΜΕΤΑ **ΞΙΦΟΥΣ**

πάλα

Οθωμανική σπάθη (πάλα η : πλατύ και κυρτό σπαθί).
[τουρκ. pala (προφ. [ralá]) με μετακ. τόνου(;)]

Την πάλα που κρεμούσαν οι αγωνιστές στην αριστερή πλευρά τους και αποτελούσαν το βασικό επιθετικό όπλο τους. Οι πάλες μοιάζουν με τα **shamshir** με την μοναδική διαφορά τους να βρίσκεται στο φάρδος της λεπίδας και στην κατασκευή της θήκης. Αρχικά οι πάλες αποτελούνται από μια φαρδιά και μακριά λεπίδα η οποία λεπταίνει στο κέντρο της (όπου βρίσκεται και η καμπύλη της) και ξανά φαρδαίνει στο άκρο της. Η καμπύλη που κάνει είναι ιδιαίτερα έξυπνη καθώς κατανέμει σωστά το βάρος του όπλου, κάνοντας το ιδιαίτερα εύχρηστο παρά το μεγάλο του μήκος. Το υλικό κατασκευής της λάμας είναι το ασάλι για μεγαλύτερη αντοχή είτε ακόμα και η δαμασκήνη ασάλινη πλέξη , ενώ συχνά σε αυτή συναντιούνται χρυσές επιγραφές. Στην λαβή της βρίσκεται ο χαρακτηριστικός προφυλακτήρας σε σχήμα σταυρού ο οποίος δένει την λεπίδα με την λαβή. Η λαβή είναι σε σχήμα Γ δημιουργώντας μια "μπάλα" στο τελείωμα. Οι λαβές συνήθως ήταν κατασκευασμένες από κόκαλο ή ξύλο. Σπανιότερα συναντάτε σε αυτές και το μέταλλο ως υλικό κατασκευής. Η θήκη της πάλας κατασκευαζόταν από ξύλο το οποίο απέξω ντυνόταν με μεταλλικά μέρη και δέρμα. Τα μεταλλικά μέρη μπορούσαν να είναι από μπρούτζο ή από ασημί. Συνηθισμένος συνδυασμός για την εποχή ήταν το ντύσιμο της θήκης με μέταλλο στο επάνω μέρος , στην μέση με δέρμα και στο τελείωμα πάλι με μέταλλο. Το μέταλλο της θήκης ήταν συχνά στολισμένο με σκαλίσματα ή με σαββάτι. Τέλος η δεύτερη διαφορά της πάλας συναντιόταν στον τρόπο που δένονταν καθώς έφερε δυο κρίκους ανάρτησης , οι οποίοι βρίσκονταν ο κάθε ένας σε διαφορετική πλευρά (ένας δεξιά , ένας αριστερά) σε αντίθεση με το **shamshir** που τους είχε στην ίδια πλευρά.

Το **shamshir** του Νικητάρá του Τουρκοφάγου (Νικήτα Σταματελλόπουλου)

Ετυμολογία:

- Η **σπάθη** είναι η λάμα του ξίφους
- Το ξίφος
ξίφος : η· epée* double tranchant (Horn., poètes, Hdt., X.); ne se distingue pas chez Horn, de άορ et φάσανον, cf. Triimpy, Kriegerische Fachausdriicke 60 sq. ; le mot est attesté au duel avec le μυς6η. qisipee, dans une tablette oil l'on a un id^ogramme qui repr&sente une 6ρ6e ou une dague, cf. Heubeck, Minos 6, 1958, 55, Gallavotti, Atheneum 46, 1958, 380; par métaphore, nom d'un cartilage de la seiche en forme d' épée(Arist.) ; aussi comme equivalent de ξίφιόν; forme dialectale σκίφος {EM 718,11, etc.}, au sens de αίδοϊον (Hsch.).
Premier membre de compost : ξιφο-δήλητος, -κτόνος, et avec une autre structure ξιφο-μάχαιρα ; avec un -η- non étymologique qui 6nvite une succession de braves ξιφη-φόρος «qui porte une épée» (iEsch., E.), avec -φορέω ; en outre, ξιφήρης «arm6 d'une 6ρ6e * (E., etc.), cf. sous -ήρης. Au second terme de compos6, formes tardives &

finale th6mat. : ά-ξιφος « sans epée» (Lyc. 50, A.D.), avec l'adv. άξιφεί (Hdn.), εϋ- (A.D.).

Παραγωγα :

1. ξιφίδιον « poignard » (Ar., Th.), aussi nom de plante = σπαργάνιον (Ps. Dsc.), cf. StrOmborg, Pflanzennamen 44;
2. ξιφίον n. «glaleul», Gladiolus Segelum, pour la forme de la feuille plutdt que celle de la fleur (Thphr., Dsc.). Nome d'animaux marins :
3. ξιφύδριον avec un suffixc diminutif, coquillage non identifié (m6dec., Hsch.), δ6j& chea Epich. 42 sous la Σκοτεινη ετυμολογια. Ίσως από το αιγυπτιακο σιφετ ή kheresh1200.15

Παράγωγα

Ο καταλογος ειναι ενδεικτικος

· τὰ ἐν ταῖς ῥυκάναις δρέπανα ἢ σιδήρια, [Hsch.](#)

ξιφ-

[ξιφήν](#)

ξιφήν, ἦνος, ό, sword-bearer, [Suid.](#)

[ξιφήρης](#)

ξιφήρης, ες, armed with a sword, sword in hand, E.Or.1272,1346, al.: also in later Prose, Phld.Rh.2.89 S. (dub.), Ap.Ty.Ep.36, Hdn. 7.5.3, Iamb.VP25.113, Malch.p.410 D.

[ξιφηφορέω](#)

[ξιφηφορία](#)

[ξιφηφόρος](#)

[ξιφίας](#) ψαρι Αγγλ. Sword fish Γαλλικα: espadon

[ξιφηφορέω](#)

[ξιφηφορία](#)

[ξιφηφορέω](#)

[ξιφίδιον](#) πχ. Ευελπιδων

[ξιφίζω](#)

Χορευω τον χορο των σπαθιων

Verbe dénomiatif : ξιφίζω « danser la danse de épée »

(Cratin.), & C0t6 des gloses d'Hsch. : άποξιφίζειν όρχεΐσθαι

ποιάν ορχησιν ; σκιφίζει * σκρίζει * έστι δέ σχήμα μαχαι-

ρικής όργήσεως ; άποξιφίζομαι · άπορχέομαι (AB 432).⁹³¹⁴

[ξίφιον](#) η νυν γλαδιόλα (gladius = **ξιφος**)

ξιφομαχια

ξιφουλκω

ξίφουλκία, ή, τράβηγμα, σύρσιμο ξίφους, ξεσπάθωμα, σε Πλούτ.

Σπαθ-

[σπαθίζω](#)

[σπαθίον](#) υποκοριστικο του σπάθη

[σπαθίς](#) σπαθίς η σπάτουλα

Σπαθάριος > επων. Σπαθάρης > Ευγενιος Σπαθάρης Καραγκιοζοπαίκτης

Οι βυζαντινοί Αυτοκράτορες συνήθιζαν να επιδίδουν ξίφος ως επιβράβευση των ευγενών και των ανώτερων αξιωματούχων, που υπερασπίστηκαν την Αυτοκρατορία. Οι σπαθαριοι ηταν οφφικιαλιοι σωματοφύλακες του αυτοκράτορα.

Συνθετα

[Διασπαθίζω](#)

διασκορπίζω ευθυνεται για την διασπαθιση του δημοσιου χρηματος, διεσπαθισε την πατρική περιουσια στις ιπποδρομιες.

Διαξιφισμός

κτύπημα με τα ξίφος, του ξίφους του αντιπάλου. Μεταφορικός ανταλλαγή φραστικών επιθέσεων.

Ξεσπαθώνω

βλ. ξιφουλκώ.

πβλ. Το πατριωτικό τραγούδι του Αλέξανδρου Ρίζου Ραγκαβή

Μαύρ' είν' η νύκτα στα βουνά,
στους βράχους πέφτει χιόνι.
Μες στ' άγρια, στα σκοτεινά,
στες τραχιές πέτρες, στα στενά,
ο κλέφτης **ξεσπαθώνει**.

Κυριως τωρα πια χρησιμοποιειται μόνο μεταφορικώς : αποτολμω φραστικη επιθεση.

Ξενόγλωσσα

Λατινικά

Gladius

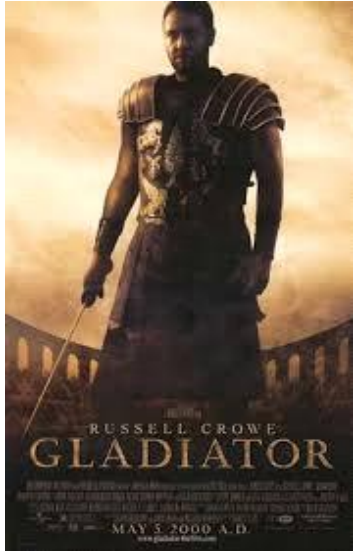

PLUMBEO GLADIO JUGULARE

Φονευειν δια μολυβδίνου ξίφους. (παροιμ).

Δηλαδή αβλαβώς πβλ. σφάζει με το μπαμπάκι.

Παράγωγο GLADIATOR μονομάχος

GLADIOLUS φυτό και το λουλούδι του

Ensis

Συνήθως σε ποιητές. Μεταφορικώς ανωτάτη ισχύς.

Ιταλικά

spada

rum. spada; fr. épée; prov. cat.sp. port, espada: dal lat. spatha o questo dal greco **σπάθη**, che dev' essere congiunto alia radice **spa-** sscr. **spha-** | estendere,

estender si, trarre (v. Spazio), La voce ha trovato ingresso anche in altre lingue:

p. es. alb. spate, base, izpata spada; e ion altro significato nzWangsass. spade, si. spadhi, ingl. spade, a. a .ted. spato, nod. spaten vanga.

Arme offensiva larga, lunga, a due tagli e bene acuminata, usata una volta particolarmente dai popoli nordici; fig. Uomo armato di spada: onde "Buona spada, Prima spada" detto a Chi ben la maneggia o e ben pratico della scherma.

« A spada tratta » vale Addirittura, Apertamento, Senza riposo: detto dall'andar diritto contro il nemico colla spada sguainata.

Deriv. Spadaccia, onde Spadaccino; Spadaio-ro, Spadata, Spaditta, Spadina-o, Spudofne.

sciabla

spaltola

dal lat. spathula diminutivo

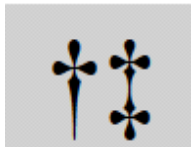
di **spatha** = gr. σπάθη, che vale ugualmente spatola e spada | cfr. ted. spaten | : dalla rad. spa- estendere (cfr. Spada e Spazzola).

Piccolo strumento largo e piatto adoperato per schiacciare, rnescolare e stendere le medicine ed altri ingredienti.

Coltello

Αγγλικά

Dagger

Sword

Scabbard

Ο κολεός c.1300, από το Αγγλογαλλικό escauberc "sheath, vagina" (13c.), ή το Proto-Germanic *sker-berg-, ήτοι «sword-protector»

Cutlass

cutlass (n.) 1590s, from Middle French **coutelas** (16c.), probably from Italian **coltellaccio** "large knife" (with augmentative suffix -accio), from **coltello** "knife," from Latin **cultellus**

"small knife," diminutive of **culter** "knife, plowshare," from PIE *kel-tro-, from root *(s)kel- "to cut" (see scale (n.1)).

Cleaver

late 15c., "one who splits," agent noun from cleave (v.1). Originally "one who splits boards with a wedge instead of sawing;" attested as part of a surname from mid-14c. Meaning "butcher's chopper" is from mid-15c.

Sabre

type of single-edged sword, 1670s, from French sabre "heavy, curved sword" (17c.), alteration of sable (1630s), from, probably ultimately from Hungarian "saber," literally "tool to cut with," from szabni "to cut."

Γαλλικά

Epee
Sabre
fleuret

Γερμανικά

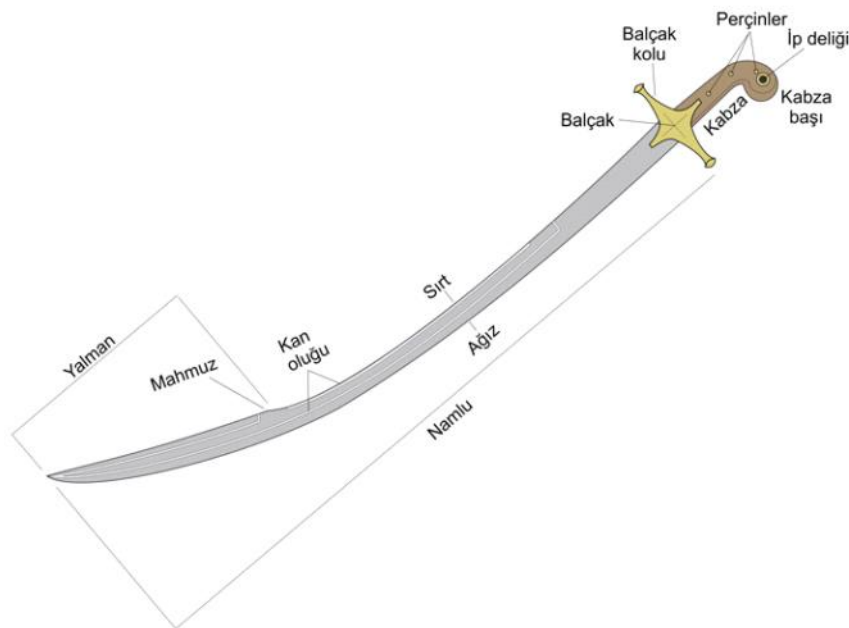
Sabel, Säbel, schwert

Ουγγρική

szablya

Τουρκικά

kılıç, pala, satir

Στα ελληνικά υπάρχει η λέξη πάλα

βλ.

Του Καπετάν πασά φόραε την **πάλα**
και το χαρμπί του Μπότσαρη, και δυο,
στης σελλας του ζερβόδεξα τη σπάλα
πιστόλια από τ' Αλή το θησαυρό.

Μιλτ. Μαλακάση - Ο Τάκης Πλούμας

Λάμπουν τα χιόνια στα βουνά κι ο ήλιος στα λαγκάδια,
λάμπουν και τ' αλαφρά σπαθιά των Κολοκοτρωναίων,
που 'χουν τ' ασήμια τα πολλά, τις ασημένιες **πάλες**,

Δημοτικό

Λάμπει ο ήλιος στα βουνά, λάμπει και στα λαγκάδια,
έτσι λάμπει κι η κλεφτουριά, οι Κολοκοτρωνάιοι,
με τα μπαϊράκια τα χρυσά, τις ασημένιες **πάλες**,
οπού δεν καταδέχονται τη γης να την πατήσουν (...)
Φλωριά ρίχνουν στην Παναγιά, φλωριά ρίχνουν στους Άγιους,
και στον αφέντη το Χριστό τις ασημένιες **πάλες**.

Η λεξη κιλις απαντά στο επώνυμο **Κιλιτζιράκης** ορθότερο **Κιλιτσιράκης** σύνθετο από το κιλις (σπαθί) και ζιγak (μαθητευόμενος, τσιράκι) άρα ηταν ο υπό εκκόλαψη ξιφομάχος .
Οι Cinqupes (τσιγγάνοι, γύφτοι) της Κύπρου, οι πρόγονοι των **Κιλίντζιρων**, διακρίνονται το 1580 στη χειρομαντεία και τη νεκρομαντεία*. Δηλ. **κιλίτζιροι** ηταν οι γυφτοι που ειδικεύονταν στην κατασκευή ξιφών, οι σπλουργοί.

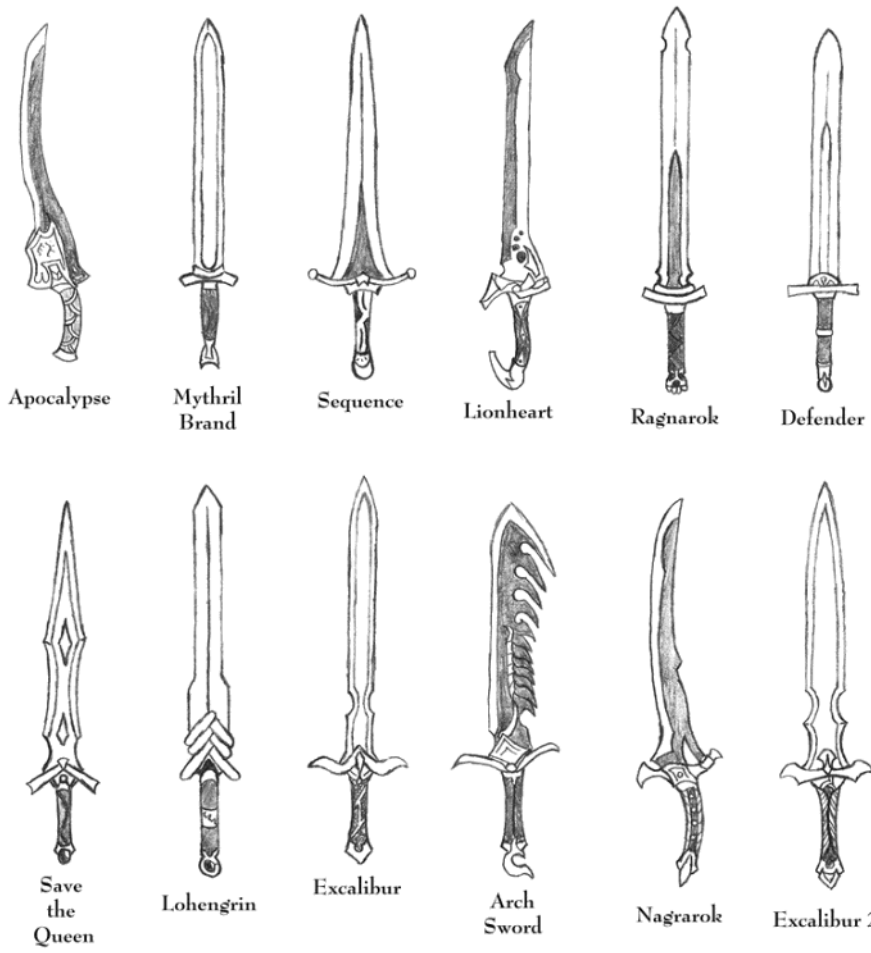
*) Βλ. Κύρρης: Κώστας Κύρρης, Οι Ατσιγγανοι εν Κύπρω, Λευκωσία 1969.
Και Μένανδρος: Σίμος Μένανδρος, Ιστορικά παροιμιαί των Κυπρίων, ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ, 2 (1923).

Εικόνες

Φανταστικά ξιφη

Μεσαιωνικά επώνυμα ξίφη

Εποχής του χαλκού

Σπαθάριος

ΓΙΑΤΑΓΑΝΙ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

ΓΙΑΤΑΓΑΝΙ: οθωμανικού τύπου μεγάλο μαχαίρι το οποίο τοποθετείτο από τους αγωνιστές στο σελάχι (δερμάτινη θήκη που δενόταν στην μέση, και περιείχε θήκες, στις οποίες τοποθετούνταν όπλα και άλλα χρήσιμα αντικείμενα). Το γιαταγάνι ήταν όπλο που χρησιμοποιείτο κυρίως για γιουρούσια , καθώς και γρήγορες επιθέσεις λόγω του μικρού βάρους του και του μαζεμένου μεγέθους του σε σχέση με τις πάλες. Γενικά το γιαταγάνι ήταν πολύ διαδεδομένο, και υπήρχε σχεδόν σε όλους τους αγωνιστές σε σχέση με τις πάλες και άλλα αγχέμαχα που δεν τα κατείχαν όλοι. Το σχήμα του γιαταγανιού είναι σχεδόν επίπεδο , ενώ σε ορισμένα υπάρχει μια μικρή κλίση στο κέντρο της λάμας. Οι λάμες τους συχνά έφεραν χρυσές ένθετες επιγραφές, συνήθως ψαλμούς από το κοράνι καθώς και στοιχεία του κατασκευαστή και του ιδιοκτήτη του όπλου. Τα λίγα ελληνικά γιαταγάνια με χρυσές επιγραφές συνήθως έφεραν την αρχή του 34ου ψαλμού του Δαβίδ «Κύριε δίκασον τους αδικούντας με, και πολέμησον τους πολεμούντας με». Χαρακτηριστικό των περισσότερων γιαταγανιών είναι η λαβή που συνηθέστερα αποτελείται από δυο "αυτιά". Η λαβή των γιαταγανιών είναι αυτή που τα χωρίζει σε διάφορες κατηγορίες. Υπάρχουν τα κοκάλινα , τα μεταλλικά , τα συρματερά και τα "Τ". Τα κοκάλινα όπως το αποκαλύπτει και το όνομα τους έχουν λαβή από κόκαλο ζώου , είτε λευκό (συνήθως από καμήλα) είτε μαύρο. Τα μεταλλικά είναι κυρίως από ασημί αλλά υπάρχουν και μπρούτζινα καθώς και χρυσά , τα σχήματα στην λαβή τους διαφέρουν καθώς συναντιούνται διάφορα είδη λαβής (μερικά και χωρίς "αυτιά"). Τα συρματερά αποτελούνται από μεταλλικές λαβές οι οποίες μιμούνται το σχήμα του κόκαλου και εξωτερικά καλύπτονται από μια τεχνοτροπία κατασκευής σχεδίων από λεπτό σύρμα (κυρίως βαλκανικής προέλευσης). Τέλος τα "Τ" είναι γιαταγάνια που έχουν μεταλλική λαβή αλλά το σχήμα της διαφέρει πολύ από τα υπόλοιπα δημιουργώντας ένα σχήμα "Τ". Οι θήκες από τα γιαταγάνια αποτελούνται από ξύλο το οποίο είναι ντυμένο με μέταλλο (μπρούτζο , χρυσό , ασημί) , δέρμα και βελούδο. Τα τρία αυτά υλικά μπλέκονται συχνά και συνυπάρχουν, δημιουργώντας

διάφορους συνδυασμούς. Στα πιο "πλούσια" υπάρχουν ασήμι με σαββάτι, σκαλιστό ασήμι, σκαλιστά επίχρυσα τμήματα συνδυασμένα με δέρμα κ.α..

KINDJAL:

Pasted from <<http://epanastash1821.blogspot.gr/2010/05/21.html>>

ΧΑΝΤΖΑΡΙ ΤΥΠΟΥ ΚΙΝΤΖΑΛ

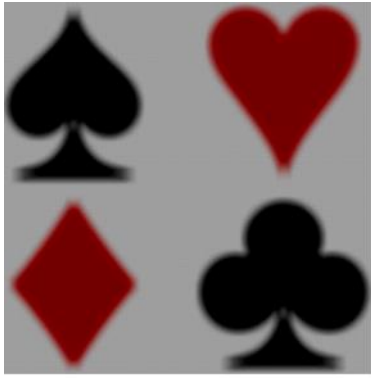

Καυκάσιου τύπου μαχαίρι, κυρίως από την Γεωργία, με χαρακτηριστική φαρδιά λάμα η οποία ήταν αιχμηρή και από τις δυο πλευρές. Το μαχαίρι αυτό όπως και τα προηγούμενα φοριόταν στο σελάχι. Η λαβή των kindjal ήταν κατασκευασμένη από κόκαλο η ξύλο και είχε σχήμα "I" δημιουργώντας ένα ημικύκλιο στο πίσω μέρος. Τέλος η θήκη του είχε ξύλο ως βασικό δομικό υλικό και απέξω ήταν ντυμένη με μέταλλο και δέρμα. στα περισσότερα συναντάται ασήμι με σαββάτι. Υπάρχουν βέβαια και αυτά με τους πολύτιμους λίθους και χρυσά ένθετα στην λάμα που ήταν στην κατοχή των ευπορότερων.

Πάλα ασημένια

Σπαθι

The four French playing card suits used primarily in the English speaking world:
spades (♠) μπαστούνι ,
hearts (♥) κούπα
diamonds (♦) καρό
clubs (♣) σπαθί

Φράσεις

Μου εξηγήθηκε σπαθί

Μου έδωσε ειλικρινείς και έντιμες εξηγήσεις
Μου φέρθηκε σαν κύριος

Προδήλως δεν σχετίζεται με το σπαθί της τράπουλας. Αλλά με το σπαθί του ιππότη, του ευγενούς, του κυρίου, του άρχοντα, που είναι εντιμος, ευθυσ και ειλικρινής.
Λεμε τωρα... ! Το τεκμηριον είναι μαχηόν.

Με το σπαθί του

Με την αξία του .
Αρχική έννοια επισήμως, τιμητικά. Πβλ. Ότι οι παρουσιάσεις των αξιωματικών σε επίσημες τελετές απαιτούν τη στολή υπ αριθμόν 1 «μετά ξίφους και παράσημων»
Πιθανόν παλαιότερα να σήμαινε "με τη βία"
Σήμερα όμως λεγεται με την ιδια σημασια της ΦΡ "με τα τσαρούχια"
Μετ'επαίνων, cum laude.

Δεν σηκωνει μυγα στο σπαθι του

Είναι ιδιαίτερα εύθικτος και οξύθυμος.
Δηλαδή δεν ανέχεται να το πειράξουν το σπαθί του και είναι έτοιμος να ξιφουλκήσει.

Κορμί σπαθάτο

Ευθυτενές, λεπτό και λυγερό.

Για το λυγρό σπαθί δεξ παρακάτω «επίθετα για το σπαθί»

Παραδείγματα

Δαμόκλειος σπάθη

Πως φέρεται το σπαθι

Το σπαθι ή ξιφος, όταν δεν χρησιμοποιείται, φέρεται μεσα σε ειδική θηκη που λεγεται και **κολεός**. Η θηκη αυτή αναρταται στο αριστερο μερος της ζωνης ώστε να μπορει να το βγαλει ο ξιφοφόρος με το δεξιο του χερι. Εικονα 1

Ο κολεός έδωσε και το όνομα

1. στον γυναικείο κόλπο, το αιδοίο λογω της λειτουργίας του (υποδοχή του πέους-ξιφους) και σε μια πάθηση που λέγεται κολεόσπασμος [1]
2. Στο ψάρι κολιός λογω του σχήματος και χρώματος. Πβλ παρ. «κάθε πράγμα στον καιρό του κι ο κολιός τον Αύγουστο»

3. Στα κολεόπτερα, τη μεγαλύτερη τάξη της ομοταξίας των εντόμων (αγγλ. Beetles) που το Το πρώτο -εμπρόσθιο- ζευγάρι των φτερών (έλυτρα) είναι σκληρό και χρησιμεύει για να σκεπάζει και να προστατεύει το άλλο ζευγάρι των φτερών όπως ο κολεός το ξίφος.

1

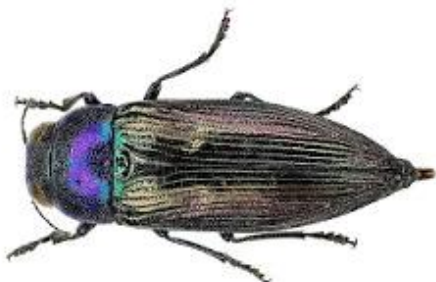

Στολή Στρατού ξηράς υπ. Αρ. 2, τελετών μετά ξίφους και παράσημων.

ΣΣ: ο ορος παράσημο είναι γενική περιγραφή μιας ηθικής αμοιβής. Η υπ. Αρ.2 στολή ορίζει να φέρονται τα διάσημα (το διάσημο αποτελείται από μία ταινία υφασμάτινη και ένα μεταλλικό σώμα διαφόρων σχημάτων ανάλογα με τον τύπο της ηθικής αμοιβής.) ενώ πχ. Η υπ αρ. 8 (περιπάτου) επιτάσσει να φέρονται οι διεμβολές. Πάνω στην διεμβολή τοποθετούνται **διασταυρούμενα ξίφη**, αν το παράσημο απενεμήθη σε πολεμική περίοδο.

Ο λαός ειρωνεύεται τη βλακεία ή αδεξιότητα κάποιου απονέμοντας του το «**παράσημον της χιαστί ανεωγμένης παλάμης, μετα ξιφών**»

2

Εξκάλιμπουρ

Όταν πέθανε ο βασιλιάς Ούδερ Πεντραγκόν, ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος για την κατάκτηση του Αγγλικού θρόνου. Αποφασίστηκε τότε να οργανωθούν αγώνες μεταξύ των ευγενών και ο νικητής να ανακηρυχθεί βασιλιάς. Όταν όμως, οι ευγενείς, συγκεντρώθηκαν στον αυλόγυρο της Μητρόπολης, είδαν μια μεγάλη πέτρα, που στη μέση της ήταν σφηνωμένο ένα αμόνι και στο αμόνι μπηγμένο ένα σπαθί. Στην πέτρα ήταν σκαλισμένη μια επιγραφή, που έλεγε ότι όποιος τραβήξει το σπαθί, αυτός είναι δικαιωματικό ο βασιλιάς της Αγγλίας. Οι ευγενείς με τη σειρά τους δοκίμασαν να τραβήξουν το σπαθί, μα όλοι απέτυχαν. Περνώντας τυχαία από κει ο Αρθουρος τράβηξε το σπαθί με ευκολία και τότε όλοι αναγνώρισαν ποιός ήταν στην πραγματικότητα ο άγνωστος νέος.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΣΤΟ ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ «ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΔΥΝΑΜΗΣ» Τευχ 17 ΣΕΛ 28. ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ Κώστα Μαυραγάνη : «Εξκαλιμπερ το σπαθί των Βασιλέων»

Σπαθί του Θησα

Αναφορές

4-D.10.[7,5.]

σπαθάριοι.

Erant corporis sacri custodes, genere nobiles, qui coram Imperatore procedente arraa eius, id est scutum et hastam, gerebant, ut ex hoc loco palet. *[vid. Du Cange ad Alex. p. 259.]* Habemus in historia Byzantina frequentes **Protospatharios**, **Spatharios** et **Spatharocandidatos**. Postremos hos interpretatur Niccphorus Gregor.

ασπιδοφόρους. Recte quidem ab armis et munere illa gestandi. Sed et **Spatharii** atque **protospatharii** eadem gestabant.

Goarus ad Codin. p. 23. n. 34· omnes **spatharios protospatharios** fuisse scribit, in quo fallitur.

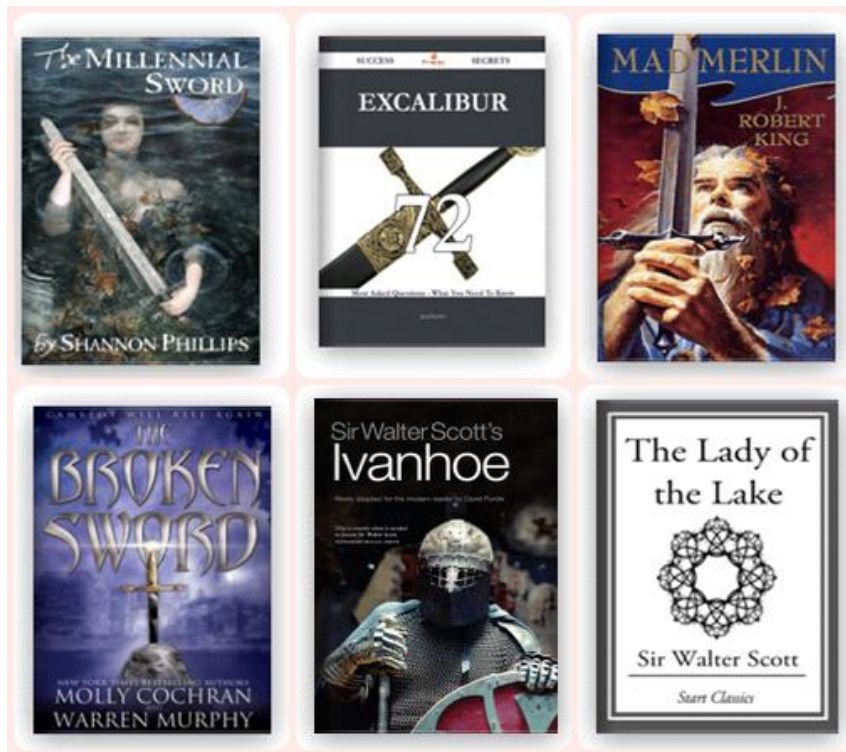
Neque solus Imperator **spatharios** habebat, verum etiam magistratus superiores, ut e Theophane patct p. 568. D. fine., ubi ο κατά Βησερ και κατά Ιμερίου πατρικίου **σπαθάριος** est Bisiri et Himerii **spatharius**.

Ubi non recte vertit Goarus. Appellati fuerunt a **σπαθη**, **spatha**, longo et lato **gladio**, quem manu gerebant.

Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, Volume 5, Part 2

Τεχνη

Πεζογραφία:

Ποίηση

1.- Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ **σπαθιοῦ** τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
ποῦ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

ΞΑΝΑ ΚΑΙ ΣΤΟ 122

31.- Δυστυχία του, ὦ, δυστυχία του,
ὅποιανὸς θέλει βρεθεῖ
στὸ **μαχαίρι** σου ἀποκάτου
καὶ σ' ἐκεῖνο ἀντισταθεῖ.

34.- Ἐρμιά, θάνατος καὶ φρίκη,
ὄπου ἐπέρασες κι ἐσύ.
ξίφος ἔξω ἀπὸ τὴ θήκη
πλέον ἀνδρείαν σου προξενεῖ.

39.- Κατεβαίνουνε καὶ ἀνάφτει
τοῦ πολέμου ἀναλαμπή.
τὸ τουφέκι ἀνάβει, ἀστράφτει,
λάμπει, κόφτει τὸ **σπαθί**.

44.- Ἀκούω κούφια τὰ τουφέκια,
ἀκούω σμίξιμο **σπαθιῶν**,
ἀκούω ξύλα, ἀκούω πελέκια,
ἀκούω τρίξιμο δοντιῶν.

65.- καὶ παλάσκες καὶ **σπαθία**
μὲ ὄλοσκόρπιστα μυαλά,
καὶ μὲ ὄλόσχιστα κρανία,
σωθικὰ λαχταριστά.

96.- Τὸ **σπαθί** σου ἀντισηκῶνεις,
τρία πατήματα πατᾶς,
σὰν τὸν πύργο μεγαλώνεις,
κι εἰς τὸ τέταρτο κτυπᾶς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ - ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Τοῦ Καπετὰν πασαῖ φόραε τὴν **πάλα**
Καὶ τὸ χαρμπὶ τοῦ Μπότσαρη, καὶ δυό,
στῆς σέλας τοῦ δεξόζερβα τὴ σπάλα,
πιστόλια ἀπὸ τ' Ἀλῆ τὸ θησαυρό.

Μ. Μαλάκαση - Τακὴ Πλουμας

Του Λεωνίδα το **σπαθί**
Κολοκοτρώνης το φορεῖ
Δημῶδες

Σπαθίζει τις πίκρες
ἥλιος λαμπρός
στους δρόμους γιορτῆ
τραγούδι ανεμίζει
πλήθος λαός
κι ἓνα πουλάκι λαλεῖ:
Διονύσιος Σαββόπουλος, *Ἀμνηστία* '64 - 1975

Ἀν μερ στις φωνές που τα βράδια τρυπάνε ανελέητα τα τείχη,
ξεχώρισες μια, εἶν' ἡ δική του, π' ἀνάβει μικρές πυρκαγιές,
χιλιάδες μικρές πυρκαγιές που πυρπολοῦν τὴν ἀτίθαση νιότη μας.
Εἶν' ἡ δική του φωνὴ που βουίζει στο πλήθος τριγύρω σαν ἥλιος
π' ἀγκαλιάζει τὸν κόσμο σαν ἥλιος καὶ **σπαθίζει** τις πίκρες σαν ἥλιος
που μας δείχνει σαν ἥλιος λαμπρός τις χρυσές πολιτείες
που ξανοίγονται μπρος μας λουσιμένες στὴν Ἀλήθεια καὶ στο αἶθριο το φως.
Μανώλης Αναγνωστάκης, *Χάρης* 1944

Επίθετα για το σπαθί

«Ὡ λυγερὸν καὶ κοπτερόν σπαθί μου» ἔλεγε ἓνα παλιό Ἐθνικιστικό τραγούδι.
Ἐδῶ οἱ ἐλλαδέμποροι μπερδεύουν τὸ μεσαιωνικό λυγερὸ (εὐλύγιστος) με τὸ ομηρικό λυγρός (ολέθριος)

λυγρός,

-ά, -όν, λ. 1. πληγωμένος, ολέθριος, πένθιμος, σε Ὅμηρ., Τραγ. · τὰ λυγρά, δυστυχία, ἀθλιότητα, ὀλεθρος,

καταστροφή, σε Όμηρ., Ησίοδ. 2. ολέθριος, με Ενεργ. σημασία, φάρμακα λυγρά, σε Ομήρ. Οδ. · γαστήρ λυγρή, η κοιλιά ως αιτία του ολέθρου, στο ίδ. 3. εἴματα λυγρά, άθλια ενδύματα, στο ίδ. ΙΙ. λέγεται για πρόσωπο, ολέθριος, επιβλαβής, στο ίδ. · ελεεινός, δηλ. αδύναμος, δειλός, σε Όμηρ., Σοφ. ΙΙΙ. επίρρ., λυγρῶς, αθλίως, ελεεινά, σε Ομήρ. Ιλ.

λυγερός, επίθ.· λυγηρός.

Σημειώνει ο ευλύγιστος, κομψός, ωραίος:

νέα, ξανθή και λυγερή ήτον αγγελικάτη (Δεφ., Σωσ. 25)· την λυγερήν ... την χήνα (Πουολ. 130)· (πιθ. ειρων.): αυτός ο λυγηρός ο 'τσαλοπεριπάτης (Προδρ. ΙV 551 (έκδ. -γι-)).

Το θηλ. ως ουσ. = νέα γυναίκα, κοπέλα (συν.) ευλύγιστη, ωραία:

(Διγ. Esc. 181)· εκεί 'δα νέους και λυγερές (Απόκοπ. 467· Πανώρ. Έ 412)·

(σε προσφών.):

ωσάν να σπέρνεις, λυγερή, βασιλικά στην γάστραν (Ερωτοπ. 157). (Σπανιότ.) το αρσ. ως ουσ. = προκ. για νεαρό άνδρα (σε προσφών.):

Καλημέρα, λυγηρέ! πώς είστε; καλά 'στε; (Mevlānā 35α).

Ετυμολογία: από <ουσ. λυγος + κατάλ. -ερός. Ο τ. στο Du Cange App. (λιγη-). Η λ. και σήμ.]

Το θηλυκο λυγερή (Κυπρ. Λυερή) απαντά πολύ συχνά στην δημωδη γραμματεία : πχ.

Η Λυερή και ο Χάρος , «Η λυερή τζαι το περτίτζιν» , το μυθιστορημα «[Η λυγερή](#)» του Ανδρέα Καρκαβίτσα και άλλα.

λύγος

λύγος[ϋ], ή, vitex agnus castus, δέντρο όμοιο με ιτιά, «λυγαριά»· στον πληθ., τα κλωνάρια της, Λατ. vimina, σε Όμηρ., Ευρ.

Το σπαθί δεν είναι ευλύγιστο. Ένα ευλύγιστο σπαθί είναι άχρηστο. Το σπαθί σκορπίζει τον όλεθρο , είναι ολέθριο.

Ίσως ευλύγιστο να είναι μόνον το ξίφος της ξιφασκίας (φλερέ < Γαλλ. fleuret) . Δεν χρησιμοποιείται όμως από ενόπλους μαχητές, και δεν είναι κοφτερό.

Δίστομο ή δίκωπο

Ξίφος ή ρομφαία με δύο κοψεις. Το δίκωπο εκ του δις κόπτω και όχι όπως δίκωπος (με δυο κουπια, εκ του κώπη) .

Υπαρχουν και μαχαίρια δίκωπα (πβ. δίκωπο μαχαίρι : κατάσταση επικίνδυνη από πολλές πλευρές. Πχ. αγάπη που 'γινες δίκωπο μαχαίρι).

Άμφηκες

(το) επιθετο από το αμφι και ακή (κοψη) Αμφικης γλώττα ή άνθρωπος (δισημη γλωσσα, διπροσωπος ανθρωπος). Διπροσωπος ο Ιανός και οι Ερμαί.

ἄρ' ἐκείνου ὄν τῷ Λυδῷ ὁ Πύθιος ἔχρησεν, ὃς ἀκριβῶς ἀμφήκης ἦν καὶ διπρόσωπος, οἳοί εἰσι τῶν Ἑρμῶν ἔνιοι, διττοὶ καὶ ἀμφοτέρωθεν ὅμοιοι πρὸς ὁπότερον ἂν αὐτῶν μέρος ἐπιστραφῆς;

Λουκιανου, «Ζεὺς Τραγωδός» στ. 43

Βιβλιογραφία

<http://epanastash1821.blogspot.gr/2010/05/21.html>

1001

Συγγραφέας: ΧΡ. Β. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ
Τίτλος: ΣΥΝΘΗΜΑΤΙΚΑ ΓΛΩΣΣΑΡΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΤΕΧΝΙΤΩΝ - ΤΑ ΑΛΕΙΦΙΑΤΙΚΑ
Εκδότης: ΔΩΔΩΝΗ
Έτος: 1945

1200

Συγγραφέας: H. WITHERS
Τίτλος: Swords & Sabres
Εκδότης: HERMES HOUSE
Έτος: 2010

ΑΣ3 Βυζαντινό Λεξικό - Copyright© 2012 by Aris Stougiannidis